

mers — bewegingloos te poseeren. Het insect was klaarblijkelijk in verrukking over het stinkend vocht, dat deze paddenstoel afscheidt. Over dit insect nog een paar opmerkingen.

Het betreft de bekende Javaansche blauwe bromvlieg, die in de oudere medisch-hygienische literatuur ten onrechte als *Calliphora* vermeld wordt, en die den naam van *Lucilia dux* ESCHH. behoort te dragen. Zij verschijnt bij tijden in Midden Java vooral, in groote hoeveelheden. Geheele zwermen bevolken de waroengs en andere Indische gelegenheden, of verdringen zich op het te drogen gelegde dengdeng-vleesch. Natuurlijk ontziet deze vlieg ook evenmin de ontbijttafels der Europeesche woningen en hotels, die zij op minder aangename wijze verlevendigt. Deze gewoonten nu zijn, vanuit een hygienisch oogpunt, zeer bedenkelijk. Immers *Lucilia dux* is geenszins afkeerig van dierlijke en menschelijke uitwerpselen, en waar in Indië verschillende infectieuze ingewandsziekten nog steeds een niet geringe rol spelen, zal de hygienische beteekenis dezer vlieg als overbrenger van deze ziekten zonder meer duidelijk zijn. Ik vermoed, dat het periodieke optreden van buik-aandoeningen (bacillaire dysenterie) wel eens zal samengaan met het massale verschijnen van *Lucilia dux* (mangga-tijd!).

Zoover mij bekend, is de levenswijze dezer vlieg nog niet in bijzonderheden onderzocht. Vermoedelijk heeft de ontwikkeling plaats in passar-vuil, huiselijken afval, e.d. Voor hygienisten vormt de bestudeering dezer vlieg, alsmede haar onderdrukking, nog een dankbaar onderwerp.

Wageningen.

Prof. Dr W. ROEPKE.

KORTE MEDEDEELINGEN

Een Tineïde, *Phyllocnistis nepenthae* Hering, als *Nepenthes*-mineerder. — In den wand van de bekera van *Nepenthes tobaica* ziet men dikwijls mineergangen loopen; o.a. zijn ze te zien op de foto van een doorgesneden *tobaica*-beker, gereproduceerd op blz. 76 van jaargang XVIII van dit tijdschrift, als een dunne, gekronkelde lijn net even boven het klierdragend gedeelte van den beker. Een onderzoek, ingesteld door Prof. HERING aan materiaal van *Nepenthes tobaica*, in de buurt van Balige door Prof. THIENEMANN verzameld, heeft aan het licht gebracht, dat het de larve van een Tineïde is, die de bekera mineert en wel van een *Phyllocnistis*-soort, door Prof. HERING *Phyllocnistis nepenthae* gedoopt (Archiv. Hydrobiologie, Suppl.-Bd. VIII, 1930, p. 50 — 70). De larve van een andere *Phyllocnistis*-soort, nl. *Phyllocnistis citrella* STAIN., mineert in djerook-bladeren; iedereen kent natuurlijk het typische beeld van zoo'n aangetast djerook-blad en wie het nog niet kent raadplege het bekende werk van DAMMERMAN over Landbouwdierkunde, waarin op plaat 15 een gekleurde afbeelding ervan voorkomt.

De larve van *Phyllocnistis nepenthae* mineert uitsluitend onder de epidermis van den binnenkant van den bekerwand, niet onder de epidermis van de buitenzijde. Uitvoerig worden in het artikel van Prof. HERING de anatomie van den mineergang en de morphologie van de rups en de pop van *Phyllocnistis nepenthae* behandeld (het vlindertje zelf is nog niet bekend). Als parasiet van den *Nepenthes*-mineerder beschouwt Prof. HERING een Cecidomyide, *Coprodiplosis syringopais*; van deze galmug zijn eveneens de morphologische bijzonderheden uitvoerig door hem beschreven, terwijl aan het slot van zijn artikel nog enkele kwesties omtrent het biologisch verband tusschen mineerder en waardplant ter sprake komen.

J. C. v. D. MEER MOHR.

Elephantopus scaber L. — Naar aanleiding van het artikel van D. v. L. in de vorige aflevering over *Elephantopus scaber*, heeft men mij er op attent gemaakt, dat insectenbezoek bij deze plant niet alleen reeds bekend was, doch ook in De Tropische Natuur is vermeld geworden, nl. terloops in het verslag van een excursie van de Afdeeling Batavia in Juni van het jaar 1924, welk verslag te vinden is op blz. 144 van jaargang XIII. Het gezelschap wachtte bij het stationnetje Tjiboengoer op den middag-trein en genoot „van het toen allerwege met open bloemen prijkende olifantspootje (*Elephantopus scaber*), waarop tal van bijen stuifmeel kwamen vergaren.”

Het is jammer, dat de waarneming van een — schijnbaar — nog onbekend verschijnsel zoo diep werd weggestopt.

V. SL.

Indische Aaskever. — Op 16 Aug. '31 was onderget. voor de tweede maal zoo fortuinlijk, een zwaar verrot dood zwijn te vinden, dit keer tegen den Goenoeng Pantjar bij Buitenzorg. De chemische afbraak was echter iets minder ver gevorderd dan bij het vorige cadaver (Zie De Tropische Natuur 1930, No. 8, blz. 144), het schouwspel was zoo mogelijk nog iets walgingwekkender. Evenals destijds bij het Flores-zwijn werd ook ditmaal een groot aantal doodgravers (aaskevers) aangetroffen; deze zaten echter niet op of onder het lijk (dit laatste werd trouwens niet aangeraakt of omgedraaid), maar op de struiken in de onmiddellijke nabijheid, zelfs tot wel 5 m hoog boven den grond. Vermoedelijk waren het sterk gevoede dieren, die juist gepaard hadden en zich na het rijpen der eieren weer, tot het afleggen daarvan, naar omlaag zouden hebben begeven. Op ruim een 50-tal kon beslag worden gelegd; zij behooren oogenschijnlijk tot dezelfde soort als die, welke in het Buitenzorgsche Museum geëtiquetteerd staan als *Diamesus osculans* VIG. Bovendien kon een 3-tal exemplaren van den schitterend gekleurden aaskever *Chrysosilpha chloroptera* CAST. worden meegenomen. Een onnoemelijk aantal vliegenlarven maakte het geheel tot een wriemelende massa, waarop eenige groote wespen voortdurend af en aan vlogen. Een boschhaan (op insecten azend?) werd in de nabijheid van het cadaver opgejaagd.

Wij hebben hier dus wederom een geval voor ons, waarbij *Diamesus* zich ophoudt aan het lijk van een groot dier. Men zou zich kunnen denken, dat deze keversoort meerdere dagen noodig heeft om tot volledige geslachtsrijpheid te komen. Aangenomen dat dit zoo is, dan zou zij bij een klein cadaver steeds te laat zijn met het afleggen harer eieren, aangezien daarbij het overige leger van lijkbezorgers op het kritieke moment niet voldoende heeft overgelaten voor het behoorlijk doen gediijen der *Diamesus*-larven. Deze schijnen oblikaat een rottende substantie noodig te hebben en zich niet met mummie-materiaal te kunnen tevreden stellen. In April '31 werden mij nl. bij Garoet de skeletten van 2 in het bosch gestorven zwijnen gewezen. In het oudste trof ik geen necrophage insecten meer aan; in het andere, waarbij nog eenige groote, in „likenwas" overgegangene stukken zwoerd aanwezig waren, vond ik nog wel 2 der evengenoemde aaskevers *Chrysosilpha*, maar geen imago's noch larven van *Diamesus*. Toch zullen deze laatsten er tijdens het rottingsstadium ongetwijfeld bij massa's geweest zijn.

Intusschen weten wij nog zeer onvolledig, in welke volgorde de diverse insectensoorten zich als krengenoepuimers hier in Indië verdienstelijk maken, en nog minder is bekend omtrent de dischgenooten bij *begraven* lichamen, die in vele gevallen, vooral als de grond door droogte scheurt, voor gravende insecten bereikbaar moeten zijn, evengoed als dat b.v. omgekeerd de lijkengneur, vooral op de inlandsche kerkhoven in den oostmoesson, uit den gebarsten grond omhoogstijgt en dan somtijds zeer penetrant kan zijn. Dr FRANSSEN maakte mij erop attent, dat blijkens onderzoekingen van WASMANN kleine vliegjes uit de familie der Phoridae den grond weten binnen te dringen om aldus zelfs ook de in den winter begraven dooden te bereiken.

Bij het hierboven bedoelde zwijn van G. Pantjar zijn de insecten intusschen in hun werk gestoord geworden; een week na dato bleek het nl. door zijn nog levende soortgenooten tot op de beenderen toe verslonden te zijn.

Buitenzorg, Augustus 1931.

W.C. VAN HEURN.

NASCHRIFT — In verband met de hierboven gestelde vraag, in welke volgorde diverse insectengroepen zich als krengen-opruimers gedragen en in welke volgorde het vernietigingsproces bij *begraven* lichamen zich voltrekt, wil ik wijzen op het werk van P. MÉGNIN: „La faune des cadavres" (het jaar van verschijnen is mij niet bekend), besproken door Dr J.C.C. LOMAN in „Album der Natuur" (jrg. 1895. p. 121), waarin zeer uitvoerig de resultaten zijn neergelegd van een onderzoek naar de dieren-successies, welke een begraven lijk in levende materie omzetten. Bij genoemd onderzoek is gebleken, dat verschillende insecten-families, ja zelfs verschillende *soorten* van verwante groepen afhankelijk zijn van een zeer bepaald tijdstip van ontbinding van den voedselvoorraad. Niet alleen Phoriden, doch ook vertegenwoordigers van andere Dipteren-families nemen deel aan het opruimingswerk, dat uiteraard grootendeels onopgemerkt voorbijgaat en geruimen tijd in beslag neemt.

Dr J. Th. OUDEMANS, in een korte bespreking van bovengenoemd werk (Entom. Berichten, 6, 1923, p. 133) merkt op, dat MÉGNIN's conclusie hierop neerkomt, dat men binnen zekere grenzen uit de op een cadaver gevonden insecten kan afleiden hoe lang geleden de dood is ingetreden.

De groote wespen, rondom het zwijncadaver van G. Pantjar aangetroffen, behooren tot *Vespa analis* F.

M.A. LIEFTINCK.

Coluber (= Elaphe) porphyraceus Boulenger. — Door den heer F. J. NAINGGOLAN werd in April 1931 op den top van den Goenoeng Sibajak (Noord-Sumatra), dus op ± 2000 m hoogte, een jeugdig exemplaar dezer zeldzame slang gevangen, dat later door Dr J. K. DE JONG te Buitenzorg werd gedetermineerd. Het vangen had plaats tijdens het gereed maken van den maaltijd temidden van losse brokken vulcanisch gesteente zonder plantenbegroeiing. Volgens MALCOLM SMITH (The Reptilia and Amphibia of the Malay Peninsula, 1930) werd deze zeer fraai gekleurde en geringelde slang met haar Python-achtig kopje alleen op groote zeehoogte gevonden, en, wat betreft Zuid-Siam, het Maleische Schiereiland en Sumatra, tot dusver in slechts zeer weinig exemplaren. Daarom meenen wij deze bijzondere vondst van den heer NAINGGOLAN niet onvermeld te mogen laten. Het bewuste exemplaar zal eerlang in een der groote Europeesche verzamelingen worden ingelijfd.

Buitenzorg, Aug. 1931.

W. C. VAN HEURN.

Mierensterfte. — Op een in de laagvlakte gelegen koffie- en rubberonderneming in het Djemberse heeft zich in Juni 1930 en in Maart van dit jaar een verschijnsel voorgedaan, dat ons tot dusver onbekend was en waarvan wij de oorzaak nog niet konden vaststellen. Dit verschijnsel is het volgende:

Op verschillende plaatsen in den aanplant ziet men den grond bedekt liggen met groote massa's doode gramang-mieren (*Plagiolepis longipes*). Over een oppervlakte van enkele vierkante meters is de grond bruinrood gekleurd door de afgestorven mieren, terwijl eenige meters verder een druk verkeer plaats heeft van gezonde mieren. Sedert eenigen tijd gaat deze mierensterfte gepaard met een sterfte onder de aardwormen, welke speciaal in greppels en op den bodem der vangotten dood liggen.

Wanneer men de oorzaak van deze mierensterfte zou kunnen vinden, is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat de kennis daarvan zou leiden tot een bestrijdingsmiddel, zoodat de verklaring van het verschijnsel behalve biologische waarde ook voor de praktijk nut kan hebben. Want dit zou dan neerkomen op een indirecte bestrijding van een der belangrijkste plagen bij de koffie, nl. de groene luis (*Lecanium viride*), die spoedig ten gronde gaat, wanneer zij niet meer door mieren bezocht wordt.

Het doel van dit stukje nu is, om de ervaring van anderen te weten te komen en eventueel hun meening over het verschijnsel der mierensterfte te vernemen, waardoor het onderzoek naar de verklaring vruchtbaarder kan worden.

Wij zullen hier volstaan met de omstandigheden, welke op de betrokken onderneming heerschen en mogelijk hun invloed kunnen uitoefenen, hier in het kort te vermelden.

Er heerscht een lange en felle droogteperiode, in den regentijd is de regenval steeds minder dan b. v. in het op dezelfde hoogte gelegen Djember. Er schijnt verband te bestaan tusschen den regenval en de mierensterfte, d. w. z. enkele dagen na den regen worden meestal sterfte-gevallen geconstateerd. De mieren en de groene luis vormen elk jaar een ernstige plaag. Men bestrijdt de mieren intensief met vangkuilen en calciumcyanide en met vangkokers. Als onkruidbestrijding en voor bodemverbetering wordt geregeld gepatjold; elke 3 à 4 weken komt men terug. In den bodem komen lagen voor, wier luchthuishouding slecht is en waarvan de invloed op het plaatselijk geel staan der koffieboomen tot uiting komt. Verder moeten wij, wat de sterfte zelf betreft, nog vermelden, dat de mieren dikwijls twee aan twee elkaar met de kaken vasthoudende, den dood zijn ingegaan.

Wanneer men op het oogenblik, dat de afsterving begint op te treden, observaties zou kunnen verrichten, zou een oorzaak sneller te vinden zijn, doch dit is ook aan de heeren der onderneming nog niet gelukt, zoodat het waarschijnlijk is, dat het drama zich 's nachts afspeelt.

Mede door het feit, dat het afsterven nog niet op het oogenblik zelve bestudeerd kon worden, hebben onze observaties nog geen aanwijzing opgeleverd. Wij vermelden hier alleen, dat met een van zieke en doode mieren geïsoleerde schimmel, infectieproeven genomen werden. Gezonde geïnfecteerde mieren stierven echter niet eerder dan de „contrôle“-mieren. Ook uit de infecties op gramang-poppen konden geen conclusies worden getrokken, aangezien zoowel de geïnfecteerde als de „contrôle“-poppen niet tot ontwikkeling zijn gekomen.

Tenslotte laten wij hier nog de mogelijke oorzaken der sterfte, welke wij voornemens zijn te beschouwen, volgen:

1e. gevechten tusschen 2 mieren-kolonies (gezien de leefwijze der gramang-mieren, is dit niet waarschijnlijk);

2e. een infectieziekte door een lager organisme;

3e. voedselgebrek, of tekort aan „honingdauw“ (?). Het lijkt ons althans niet uitgesloten, dat een periode van mierensterfte samenvalt met die, waarin ook de sterfte van de groene luis, veroorzaakt door de luizenschimmel, *Cephalosporium lecanii*, haar maximum bereikt heeft.

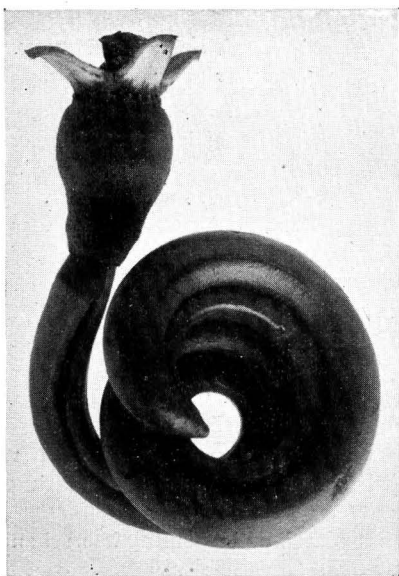
4e. onder zekere zeer speciale omstandigheden (bewegingstoestand van het vocht en reductietoestand in den bodem) zou een gas kunnen ontstaan, waarvoor de mieren zeer gevoelig zijn. Dit laatste zou ook het afsterven der aardwormen kunnen verklaren.

Wij herhalen nogmaals, dat wij mededeelingen over soortgelijke ervaringen, zoowel van deskundigen als amateurs, ten zeerste op prijs zullen stellen.

Besoeckisch Proefstation.

G. A. REYDON en Ir W. SNOEP.

Een zonderlinge vrucht van *Rhizophora conjugata* L. — In den 17den jaargang van dit tijdschrift heb ik een abnormaliteit bij *Rhizophora conjugata* L. beschreven en afgebeeld. Het betrof een vrucht van deze mangroveplant, waaruit zich in plaats van één enkel hypocotyl er twee ontwikkeld hadden. Kortgeleden nu, toen ik met Dr SCHIERBEEK en nog eenige andere „Deterdingers” in de mangrove rondom Belawan botaniseerde, viel mijn oog op iets, dat ik van uit de verte voor een groene boomslang hield, die zich rond een takje van een baka-u-boompje had opgerold. Naderbij gekomen bleek de slang niets anders te zijn dan een abnormaal gevormde vrucht van *Rhizophora conjugata* L. (zie fig.).

In wezen is deze afwijking dezelfde, als waarover ik reeds eerder bericht heb en ik zou er dan ook niet aan gedacht hebben de nieuwe vondst in ons tijdschrift te vermelden, ware het niet, dat zich nog iets extra bijzonders bij deze *Rhizophora*-vrucht voordoet: de beide hypocotylen komen gescheiden uit de vrucht te voorschijn, blijven het ook nog over een afstand van ongeveer 6 cm om dan met elkaar te vergroeien, waardoor de indruk gewekt wordt, alsof men een bandvormig verbreed hypocotyl voor zich heeft. De oprolling moet ontstaan zijn, doordat, na de vereeniging der beide hypocotylen, de groei van het eene hypocotyl in een minder snel tempo plaats greep dan van het andere.

Abnormale vrucht van *Rhizophora conjugata* L.

Medan, Augustus 1931.

J. C. v. D. MEER MOHR.

De brildodaars (*Podiceps ruficollis philippensis* (Bonn.) in Oost Java. — In de publicatie van Dr K. W. DAMMERMAN, On the Zoogeography of Java („Treubia”, Vol. XI, 1929. p. 40) staat vermeld, dat de dodaars „vermoedelijk” in Midden en Oost Java voorkomt.

Eind Mei en begin April 1931 vond ik in een moeras van ongeveer 20 ha groot, een vijftal drijvende nesten met eieren van de brildodaars. Het is gebleken, dat deze vogelsoort in het geheel niet zeldzaam is en gevonden wordt vanaf de lage moerasvlakten tot op 6000 voet hoogte op den Smeroe!

Het spreekt van zelf, dat wij voorloopig de vindplaatsen niet bekend maken, omdat wij onze vogels wenschen te behouden en niet te zien verhuizen naar de een of andere verzameling.

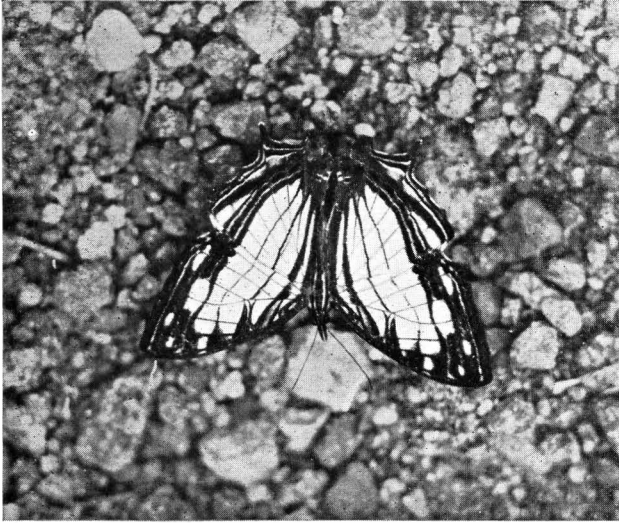
Bijgaande foto is genomen op 2 April 1931; op den voorgrond zijn zichtbaar twee bamboe's, de sneppen van mijn drijvend schuiltentje.

Modjokerto.

E. PRAGER.

De rusthouding bij *Cyrestis martinus* Fruhst.— Tijdens de excursie van de Afdeeling Medan van de N. I. N. H. V. naar Lao Kawar — de laatste excursie, die door Dr KUYPER, den pas naar Holland vertrokken voorzitter van genoemde afdeeling, werd geleid — had ik gelegenheid hier en daar even uit te stappen om vlinders te vangen. Er vlogen dien dag veel *Cyrestis*-vlinders; waar maar een vochtig plekje langs den boschrand voorkwam, kon men ook meerdere exemplaren van een *Cyrestis*-soort, die ik voor *Cyrestis martinus* FRUHST. houd, aantreffen. In de vlucht vertoont deze sierlijke vlinder niets bepaald merkwaardigs. Zet ze zich evenwel met uitgespreide vleugels neer om uit te rusten, dan raakt de toeschouwer opeens de kluts kwijt: wat hij tijdens de vlucht van de vlinder voor het kopeinde ervan hield — en terecht! — is plotseling achterreinde geworden en omgekeerd. Dit optisch bedrog, waaraan ik voorloopig geen teleologische betekenis durf toe te kennen, komt op de volgende wijze tot stand.

Cyrestis martinus FRUHST.

Bij het zich neerzetten schuiven de achtervleugels dicht naar elkaar toe, terwijl de voorvleugels een beetje achterwaarts doorzakken. De vlinder vertoont in deze houding min of meer den vorm van een driehoek, waarvan de basis iets ingedeukt is. De top van den driehoek wordt gevormd door de bruingekleurde lobben aan den binnenhoek der achtervleugels,

welke lobben natuurlijk vlak naast elkaar zijn komen te liggen, toen de achtervleugels naar elkaar toe rukten. Is men door den driehoeksvorm als het ware al direct geneigd om het kopeinde van het dier bij den top van dien driehoek te zoeken, zoo wordt men in dezen waan versterkt, doordat de richting der zwarte streepjes (de zgn. „meridional-stripes”) op het witte middenvlak der voor- en achtervleugels alle naar den top van den driehoek toelopen. Kleur en teekening van het topgedeelte, nl. bruin met zwarte vlekjes, accentueeren bovendien in niet geringe mate den indruk, dat zich daar inderdaad de kop van de vlinder moet bevinden. Ik heb getracht het beeld, dat zóó de zittende (rustende) *Cyrestis*-vlinder den waarnemer te zien geeft, fotografisch vast te leggen (verg. bijgaande foto). De lezer weet nu, waar hij den kop van het dier moet zoeken!

Medan, Juni 1931.

J. C. v. D. MEER MOHR.

Op welke hoogte in het luchtruim komen nog insecten voor? — De studie over het migreeren of trekken van insecten — meer speciaal van de insecten der katoencultuur — is in Amerika door het Department of Agriculture op modern-origineele wijze weer een stap vooruit gebracht. Het heeft nl. met behulp van een vliegmaschine, waarin een ingenieus geconstrueerd vangtoestel geplaatst was, getracht nadere gegevens te verzamelen over het voorkomen van insecten in de hoogere luchtlagen (zie het bericht van B. R. COAD in het Yearbook of Agriculture, 1931, p. 320 — 323).

Wat ons hier direct het meest interesseert, is het feit, dat nog tot op een hoogte van 14.000 voet insecten gevangen werden. Als regel werden de krachtigste vliegers in de laagste regionen — tot 3000 voet — gevonden, de zwakste vliegers (kleine Hymenoptera en Diptera, plantenluizen) in de hoogere en hoogste regionen, tot 14.000 voet hoogte. Ook ongeveugelde insecten treft men op zeer groote hoogten aan; sommige spinnen- en mijten-soorten worden door luchtstromingen tot 10.000 voet omhoog gevoerd.

De resultaten van deze merkwaardige proefneming zijn niet alleen van belang voor de zuiver biologische wetenschap (voor de zoogeographie b. v.), maar ook problemen van meer direct belang, die op het gebied van de epidemiologie van insectenplagen en van de planten-quarantaine liggen, worden er door belicht. Wanneer worden er in Indië eens dergelijke proeven genomen?

Medan, Augustus 1931.

J. C. v. D. MEER MOHR.

Symbiose tusschen Geckoniden en bijen (*Apis indica* F.). — Van de door Dr FRANSSEN op p. 176 van dezen jaargang vermelde symbiose ben ik niet geheel overtuigd. De symbiose is in elk geval zoodanig, dat de bijen de tjitjaks zooveel mogelijk buiten houden en vervolgens zag ik éénmaal (de kans om dit te observeren is niet zoo heel groot) een niet nader gedetermineerde kleine tjitjak in een bijenkast bij mijn huis 's avonds bij het licht van een lucifer naar een bij happen. Mijn indruk is veeleer, dat de tjitjak rustig, zooals zijn aard is, jacht maakt op de bijen en zich daarbij beperkt tot de bijen, die zich van den tros verwijderen.

WATERSCHOOT.

NASCHRIFT. — Over de betrekking tusschen bijen en tjitjaks heb ik waarnemingen gedaan in speciaal tot dat doel geconstrueerde twee- en zesraatskastjes, waaraan twee glazen ruiten waren aangebracht. Ofschoon ik gedurende een half jaar lang deze kastjes bijna elken middag en ook nog vaak des avonds op mijn schrijfbureau geobserveerd heb, is het mij *nooit* mogen gelukken een tjitjak te betrappen op het vreten van levende bijen in de kasten.

Buiten de bijenkasten zag ik vaak tjitjaks vlak bij de vliegopeningen gedurende meerdere uren onbewegelijk zitten (met de bedoeling om het geschikte moment om naar binnen te gaan af te wachten?). Loopt er een bij naar den tjitjak toe, dan retireert deze volgens herhaalde waarnemingen steeds zoo vlug mogelijk om zich achter of onder de kast te verbergen. Na een tijdje komt hij weer terug en herhaalt zich hetzelfde spelletje. Ook de des avonds om de lampen vliegende bijen zag ik nimmer door tjitjaks geattakeerd worden. Mogelijk heeft de tjitjak bij de waarneming van den heer WATERSCHOOT, onder invloed van het plotselinge licht, toevallig naar een bij gehapt.

Ter verduidelijking zij ten slotte nog opgemerkt dat het begrip symbiose door mij in den meest ruimen zin is opgevat.

Gaarne zou ik nog van den heer WATERSCHOOT vernemen, hoe hij de door hem beschreven waarneming in een gesloten bijenkast zonder ruiten heeft gedaan.

C. FRANSSEN.

Mimicry. — Bij het inleggen van herbariummateriaal ontdekte ik heel toevallig een lid van de illustre familie der bidsprinkhanen, dat zoo bedriegelijk op een half aangevreten blaadje geleek, dat velen niet konden gelooven met een dier te doen te hebben. Hoewel verschillende gevallen van mimicry bij bidsprinkhanen voorkomen, zijn voorzoover mij bekend toch altijd linker en rechter helft aan elkaar gelijk; maar dit diertje was geheel onsymmetrisch gebouwd! Een kleine schets moge dit illustreeren. Men lette op de zuivere nabootsing van insektenvraat, links een groote lap uit het blad, terwijl er rechts een apart gaatje schijnt te zijn doorgevreten. Ook de verbreedingen van de pooten zijn links en rechts geheel verschillend gehouden. Het diertje, dat ik nog eenigen tijd in leven hield, werd na zijn dood helaas direkt door insekten aangetast. Het stoffelijk overschot werd naar het Zoologisch Museum te Buitenzorg gezonden om den naam van dit natuurwonder te doen vaststellen.

C. N. A. DE VOOGD.

Het bovengenoemde voorbeeld van „mimicry” — beter zou wellicht zijn te spreken van beschermende vorm en kleur („schutkleur”) — betreft geen lid van de familie der bidsprinkhanen, maar van de zg. wandelende bladen (Phyllidae), ontsproten aan den zelfden stam als de wandelende takken (Phasmidae). Het diertje is een jonge larve van *Phyllium* (*Pulchriphyllium*) en te oordeelen naar den vorm der pooten, waarschijnlijk van *pulchrifolium*, dat is de gewoonste soort van dat geslacht.

Het regeneratie-vermogen van de leden dezer families is, naar men weet, zeer groot; het lichaam zal wel een geduchte knauw hebben opgedaan op een of andere wijze, waarvan een gedeeltelijke herstelling van de deelen bij een volgende vervelling het gevolg kan zijn geweest.

M. A. LIEFTINCK.

MEDEDEELINGEN VAN DE VEREENIGING

Afdeeling Semarang. — Een 30-tal personen nam den 23sten Augustus deel aan de excursie naar de suikerfabriek Tjepiring.

Onder leiding van den administrateur en zijn staf werd allereerst een bezoek gebracht aan de tuinen met den jongen aanplant in verschillende stadia, aan het oogsten van het riet en vervolgens aan de in werking zijnde suikerfabriek. Na afloop bleef men nog even gezellig bijeen in de sociëteit der fabriek, alwaar door de directie versprekingen werden aangeboden.

Na een woord van dank voor de genoten voorlichting en gastvrijheid keerde het gezelschap voor de lunch naar Semarang terug.